

PROMOVIRANJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA KROZ VIZURU LOKALNIH SAMOUPRAVA

Rad na promjenama stavova i normi javnosti u društvu gdje su patrijarhalne norme i dalje prisutne, iz perspektive zaposlenika i zaposlenica jedinica lokalnih samouprava (JLS), čini se kao najdugotrajniji proces rada na rodnoj ravnopravnosti, s najmanje vidljivim ishodima. Preliminarno istraživanje Saveza općina i gradova FBiH i Saveza opština i gradova RS o preprekama za unapređenje stanja ravnopravnosti spolova u lokalnim zajednicama, pokazuje da svi ispitanici i ispitanice, 23 zaposlenika/ce iz 17 JLS, prepoznaju stereotipe i nedovoljno razvijenu svijest o značaju rodne ravnopravnosti kao najveću prepreku u njihovom radu¹.

Usprkos značajnim i koordiniranim naporima institucionalnih mehanizama za rodna pitanja u BiH, međunarodnih i lokalnih nevladinih organizacija, podizanje svijesti u javnosti o rodnoj ravnopravnosti i rad na prevazilaženju stereotipa i predrasuda o ulogama žena i muškaraca u društvu prepoznaju se kao prioriteti za daljnji rad u ovoj oblasti. To neizostavno uključuje suradnju s medijima, medijske kampanje, uređivanje i ažuriranje web-stranica postojećih institucionalnih mehanizama, i brojne druge alate.²

Žene osjećaju da žive u društvu u kojem se mnogo očekuje od njih: da budu dobre majke, supruge, kućanice te dobre radnice. Patrijarhalne norme su i dalje prisutne, gdje većina žena (59%) vjeruje kako bi se najveći broj njihovih prijateljica složio da 'dobra supruga treba slušati muža, čak i ako se ne slaže s njim'. OSCE, 2019. godine

Imajući u vidu da su jedinice lokalne samouprave (JLS) u svakodnevnom izravnom kontaktu s građanima i građankama, te da imaju jasan pregled stanja i potreba u njihovim zajednicama, uloga i

Stereotipi i predrasude su temeljni uzrok neravnopravnosti spolova i diskriminacije na temelju spola, te bi sve aktivnosti trebale biti usmjerene na promjenu svijesti o ravnopravnosti spolova kod šire i stručne javnosti.

Agencija za ravnopravnost spolova BiH.
GAP BiH 2018-2022. godine

doprinos JLS u procesu promjene stavova i normi o značaju ravnopravnosti spolova je od iznimne važnosti. Lokalne samouprave kroz svoje svakodnevne aktivnosti mogu koristiti alate koji dugoročno vode ka boljem razumijevanju ravnopravnosti spolova, uključujući suradnju s javnim ustanovama na lokalnoj razini, lokalnim medijima, civilnim društvom i privatnim sektorom, te kroz izravnu komunikaciju s građanima i građankama.

Pored toga, razina nadležnosti jedinica lokalne samouprave u oblasti rodne ravnopravnosti, definiran **člankom 24. Zakona o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine**³ (ZoRS), propisuje poduzimanje svih odgovarajućih mjera radi provedbe odredbi ZoRSa i Gender akcijskog plana BiH, nje-

¹ Istraživanje provedeno kao dio pripreme komponente projekta „Jačanje uloge Saveza općina i gradova u Bosni i Hercegovini“ u oblasti rada ravnopravnosti spolova u listopadu 2020. godine. Arhiva SOG FBiH i SOG RS.

Više o alatima za lokalizaciju Cilja održivog razvitka 5 – rodna ravnopravnost, dostupno u izvješću ICLDa iz 2019. godine <https://bit.ly/3Mqg8as>

² Agencija za ravnopravnost spolova BiH. Gender akcijski plan Bosne i Hercegovine za razdoblje od 2018. do 2022. godine

³ Zakon o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovina ("Službeni glasnik BiH", broj 32/10)

govih strateških ciljeva i transverzalnih oblasti, uključujući mjere podizanja svijesti o ravnopravnosti spolova u svim segmentima društva i jačanje suradnje s medijima.

„Gradovi i općine su poprišta na kojima se dobijaju ili gube bitke za održivi razvitak“

UN Deputy Secretary-General Jan Eliasson,
World Cities Summit, 2015

Budući da je lokalna samouprava prepoznata i Okvirom za realizaciju Ciljeva održivog razvitka u BiH u prosincu 2020. godine ⁴, daljnja lokalizacija Cilja 5 o postizanju rodne ravnopravnosti i osnaživanju žena i djevojčica, zahtijeva i proaktivan pristup JLS u analizi dostupnih i kreiranju novih alata za učinkovit doprinos u ovoj oblasti.

Savez općina i gradova (SOG) FBiH i Savez opština i gradova (SOG) RS, uz potporu Švedskog saveza lokalnih vlasti i regija (SALAR), održali su seriju radionica i konzultacija s četrnaest članica oba Saveza na temu unapređenja vidljivosti ravnopravnosti spolova na službenim web-stranicama lokalne samouprave, te iz oblasti suradnje za ravnopravnost spolova. Nalazi istraživanja pokazuju:

Rad u oblasti podizanja svijesti javnosti je vrlo izazovan, jer se njegovi efekti kratkoročno ne mogu vidjeti, te mu trebamo pristupiti kao „radu na duge staze“ i doprinijeti onim mjerama gdje lokalna samouprava svakako može dati svoj doprinos.

Konferencija SOG FBiH i SOG RS prosinac 2021, sudionica SOG programa, Nina Mujanović, Općina Lukavac

- da se aktivnosti JLS u oblasti ravnopravnosti spolova ne objavljuju ažurno na web-stranicama, naprotiv, da uglavnom izostaju u predstavljanju JLS aktivnosti ka javnosti;
- da je uporaba rodno senzitivnog jezika još uvijek iznimka, a ne pravilo;
- da se ne vodi dovoljno računa o odabiru vizuala koji bi ravnopravno predstavljali oba spola pri najavi aktivnosti JLS;
- da intenzitet suradnje JLS s ključnim akterima u ovoj oblasti uglavnom ovisi o tome je li JLS

uključena u neki od tekućih projekata koje financiraju međunarodni donatori.

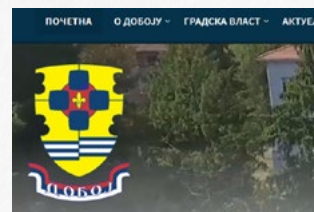
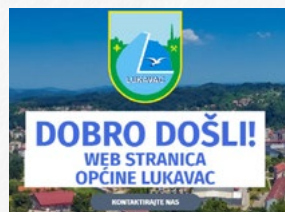
Suradnja s lokalnim medijima na pitanjima iz oblasti rodne ravnopravnosti je iznimno rijetka. Prisutna je zabrinjavajuća praksa stereotipnog izvješćivanja o rodnim ulogama, te senzacionalističko izvješćivanje o nasilju nad ženama i djevojčicama, kako potvrđuje i istraživanje UN Women o medijskom izvješćivanju o rodno utemeljenom nasilju u 2020. godini⁵.

Iz perspektive zaposlenika/ca JLS i uz sagledavanje trenutačnih mogućnosti JLS, donosimo nekoliko ključnih preporuka proizišlih iz analize i konzultacija nastalih tijekom trajanja programa koji provode SOG FBiH i SOG RS uz potporu SALAR-a:

„Samo 6% ili 7 od 113 objava na službenim web-stranicama tri promatrane općine, mogu se dovesti u neku vezu s indikatorima vidljivosti ravnopravnosti spolova, uz iznimno mali broj objava koje koriste rodno senzitivni jezik (2), čestitke povodom 8. ožujka (1), objave o projektima JLS namijenjenim osnaživanju žena (2), te vijesti o događajima u organizaciji entitetskih gender centara (2)“

Imajući u vidu da žene čine polovinu populacije – jasna je razlika u njihovoj vidljivosti“

Sanja Stojčinović i Dajana Jović, sudionice SOG programa, Grad Doboj

Doprinos JLS promjeni percepcije i ponašanja javnosti kad su u pitanju aktivnosti JLS iz oblasti ravnopravnosti spolova kroz bolju vidljivost i ažuriranost službenih web-stranica JLS

Predstavljanje aktivnosti JLS u oblasti ravnopravnosti spolova na službenim web-stranicama jedan je od prvih koraka u predstavljanju ovoga priorite-

⁴ Okvir za realizaciju Ciljeva održivog razvitka u BiH, https://www.ba.undp.org/content/bosnia_and_herzegovina/bs/home/library/publikacije/OkvirZaCiljeveOdrzivogRazvojaUBiH.html

⁵ Istraživanje o medijskom izvješćivanju o rodno utemeljenom nasilju nad ženama u Bosni i Hercegovini, 2020. UN Women: 2021, dostupno na: <https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2021/9/research-on-media-reporting-on-gender-based-violence-against-women-in-bosnia-and-herzegovina-in-2020>

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH u članku 21. propisuje da: (1) Svi imaju pravo pristupa medijima bez obzira na spol; (2) Zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje bilo koje osobe na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol; (3) Mediji su dužni kroz programske koncepte razvijati svijest o ravnopravnosti spolova.

Agencija za ravnopravnost spolova (ARS) BiH je 2017. objavila **Preporuku u vezi s rodnim stereotipima i seksističkim stavovima i jezikom u medijima u BiH**

ta u široj zajednici. JLS imaju otvoren prostor da snažnije promoviraju ravnopravnost spolova, te da se dobrim praksama suprotstave prevladavajućoj diskriminaciji nad ženama.

Svaka JLS treba obratiti pozornost na svoju web-prezentaciju i uraditi analizu načina na koji se predstavljaju pitanja ravnopravnosti spolova, jezika i formulacija koje se koriste, zastupljenosti žena kao sugovornica u odnosu na muškarce, i u konačnici zastupljenost žena i djevojčica na fotografijama, te sukladno tomu uvesti set praksi koje mogu pozitivno djelovati na promjenu stereotipnih obrazaca, primjera radi:

- Način na koji se predstavljaju i tematiziraju pitanja ravnopravnosti spolova trebaju jasno odstupati od patrijarhalnih i stereotipnih obrazaca. Promocija samo onih aktivnosti koje su po tradicionalnim ulogama dodijeljene ženama može pojačati diskriminaciju na temelju rodnih uloga.
- Neophodno je normirati uporabu rodno senzitivnog jezika u svim dokumentima JLS i komunikaciji s javnosti, sukladno odredbama ZoRSa. Potpora pri normiranju mogu biti smjernice sadržane u dokumentu „**Načini za prevladavanje diskriminacije u jeziku u obrazovanju, medijima i pravnim dokumentima**“
- Potrebno je standardizirati korištenje nestereotipnih vizuala na službenim web-stranicama i na društvenim mrežama JLS, te voditi računa o ravnopravnoj zastupljenosti oba spola prilikom odabira vizuala.
- Prepoznata je potreba da službenici/e zadužene za odnose s javnošću, vezu s medijima i uređivanje web-stranice budu educirane u pravcu prepoznavanja stereotipnog prikazivanja rodnih uloga i razumijevanja posljedica ovakvog rada na položaj žena.

„Diskriminacija u jeziku postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam.“ članak 9 (e) ZoRS BiH

- U preuzimanju vijesti s web-stranice JLS ili u traženju izvora, lokalnim medijima se trebaju podijeliti smjernice o uporabi minimuma standarda rodno senzitivnog izvješćivanja, te, ukoliko je moguće, nastojati omogućiti da sugovornici/e za medije budu i žene i muškarci.
- Ukoliko se u lokalnoj zajednici održava kampanja koja preispituje ustaljene rodne predrasude i/ili promocija jednakih prava i mogućnosti za žene i muškarce, **JLS treba nastojati aktivno se uključiti u kampanju** (ukoliko nije pokretač iste) i osigurati izvješćivanje o kampanji na službenoj web-stranici općine.

Primjer vizuala: vijest sa web-stranice Opštine Laktaši

DOPRINOS JLS SURADNJI ZA RODNU RAVNOPRAVNOST

- Potrebno je da lokalni institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova, uključujući službenika/cu za rodnu ravnopravnost i **po-vjerenstvo za ravnopravnost spolova** u opisu svojih dužnosti imaju i aktivnu suradnju s entitetskim gender mehanizmima i Agencijom za ravnopravnost spolova BiH.

Istraživanje o medijskom izvješćivanju o rodno utemeljenom nasilju nad ženama u Bosni i Hercegovini, 2020. u izdanju UN Women u BiH donosi i **Smjernice za etičko medijsko izvješćivanje**, kao i preporuke za institucije u postupanju s medijima.

8. SMJERNICE/ PREPORUKE ZA MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE

U nastavku se nalaze unaprijedene preporuke objavljene uz istraživanja o medijskom izvješćivanju o rodno zasnovanom nasilju u BiH iz 2016. i 2018. godine. Oslanjaju se na postojeće bosanskohercegovačke i međunarodne zakone, preporuke, etička načela, kodekse, pravila i dobre prakse za odgovorno i ispravno izvješćivanje.

→ Neophodno je da JLS surađuje i s višim razinama vlasti, te da zagovaraju da se u razvijanju mehanizma za praćenje na višim razinama vlasti provode politike ravnopravnosti spolova i osnaživanja žena, kao i da se vrše mjerenja utjecaja ovih politika (primjera radi, za prikupljanje **rodno razvrstanih podataka**). Također je poželjno da u razvijanju mehanizama budu analizirane potrebe i uključene ulazne informacije prikupljene iz JLS.

→ Svaka JLS treba imati podatke o rezultatima projekata koje provode organizacije civilnog društva u oblasti rodne ravnopravnosti, i podatke o proračunskom izdvajanju JLS u oblasti promoviranja ravnopravnosti spolova u svim oblastima društva koji pokazuju podupire li JLS projekte koji osnažuju žene i na koji način. Potrebna je kontinuirana suradnja s organizacijama civilnog društva iskusnim u radu u ovoj oblasti.

→ Za JLS je od velikog značaja suradnja s drugim općinama, te je od velikog značaja koristiti i stvarati prilike za međuopćinsku suradnju u oblasti promoviranja ravnopravnosti spolova.

→ Potrebno je podržavati i osnaživati međusektorsku suradnju unutar lokalne zajednice, konsolidirati podatke i koordiniran odgovor k javnosti, uključujući suradnju sa subjektima zaštite (policija, tužiteljstvo i pravosudna tijela), zdravstvenim, obrazovnim sektorom i centrima za socijalnu skrb.

→ Potrebno je da JLS osigura ljudske resurse za edukaciju o suradnji s medijima i provedbu lokalnih kampanja za ravnopravnost spolova.

Dokument „Potpora aktivnostima unapređenja ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini kroz bolju vidljivost rada u ovoj oblasti i aktivnu suradnju s lokalnim medijima i institucionalnim mehanizmima“ pripremljen je u sklopu projekta „Jačanje uloge Saveza općina i gradova u Bosni i Hercegovini“ koje provode Savez općina i gradova Federacije BiH i Savez opština i gradova Republike Srpske, u suradnji sa Savezom lokalnih vlasti i regija Švedske SALAR i strateškim partnerom Švedskim međunarodnim centrom za lokalnu demokraciju (ICLD), te uz zajedničku potporu veleposlanstava Švedske i Švicarske.

Osobito zahvaljujemo predstavnicima i predstavnicama JLS sudionicama mreže za ravnopravnost spolova na lokalnoj razini:

Općina Banovići

Grad Doboj

Općina Lukavac

Grad Tuzla

Općina Žepče

Općina Doboj Jug

Opština Istočna Ilidža

Opština Rogatica

Opština Višegrad

Grad Gradiška

Opština Laktaši

Opština Sokolac

Grad Zvornik